

JEGES REJTÉLY

BOTRA TÁMASZKODVA, SZOKNYÁBAN, JEGES MÉLYSÉGBEN

FAGYLALTOT BÁRMELYIK ÉVSZAKBAN EHE-TÜNK. Legalábbis ma. Azért egy bő évszázada ez még problémásabb volt: hol van az a jég, amivel nyáron fagylalt készíthető? Az alpesi országokban persze kézenfekvő a megoldás: ott a gleccserek jege, abból mindig fedezhető a szükséglet. Ám itt, a Kárpát-medencében vagy a 19. század végén beinduló ipari jéggyárak jegére, vagy a téli vízjégre kellett hagyatkozni. Jéggyárak azonban csak a nagyobb városokban működtek, a télen begyűjtött vízjég vermekben történő tárolása pedig meglehetősen veszélyesnek számított. Így egy-egy vidéki nyári multságban, búcsúban igazán különlegességnek számított a fagylaltnyalás.

Ám az Alföld keleti peremén és az Erdélyi-medencében akkoriban a szokásosnál gyakrabban bukkantak föl a fagylaltárusok. A századforduló geográfusai jártak utána e rejtélynek. A jég útját kö-

vetve eljutottak a hegyi forrásterületre is. Ám itt ne kárpáti gleccserekre gondoljunk, s még csak ne is hóból tömörödött jégre! A napsugarak és a kirándulók elől is rejtőzködő jég a mészkőhegységek rossz szellőzésű, zsákszerű barlangjaiban lapult. Legnagyobb mennyiségben az Erdélyi-középhegyvidéken, a Bihar hideg üregeiben. Itt a becsöpögő olvadékvíz, a hólé és a hideg időszakok esői fagy-tak jéggé a téli hideg levegőt csapdába ejtő barlangokban. Évezredek csapadéka tárolódott így a nagyobb termek alján jég formájában.

A fagylaltárusok nyomában járva feltártult jegesbarlangok igazi kihívást jelentettek: nedves, hideg, csúszós helyszínek, amelyek formavilágukkal és különleges atmoszférájukkal vonzották a kor kalandvágyó turistáit. Ám a nagyobb jeges üregekbe korántsem volt egyszerű bejutni. Az egyik legküzdelmesebbnek a Porcika-jegesbarlang számított. (Ahogy ma is!)

„FENEKETLEN” MÉLYSÉG FÖLÖTT
A Porcika-jegesbarlang ürege majdnem a hegyhát tetején nyílik. Kintről igen nehéz lelátni az aljára, s ma a bejutás egyetlen módja a kötélén történő beereszkedés

LEGALUL, UGYANOTT
A barlang legalján, 70 méteres mélységben készült képpár. Ide csak úgy lehet lejutni, ha a belső nagy jégborítás mellett lefurakodunkereszkedünk a jégfalon. Ruzitska Béla képe különleges körülmények között születhetett... A fotóján látható jégalakzatok a szikla-repedésekből csepegő vizek megfagyásával keletkeznek, és méretük, formájuk évről évre átalakul (balra)

ÚTKÖZBEN

Lefelé tartva már jól látszik a nagy akna alján ülő jég tömeg. Vastagsága eléri a 15 métert, felszínére kintről fák, avar, talaj, kötörmelék és víz kerül (majd bele is fagy). Lent, a jég és a sziklafal találkozásánál húzóódó rés mentén még mélyebbre ereszkedhetünk, egészen a szikla-aljzatig – a 20. század eleji kalandozók nyomában

A bükkösben egy tágas, kerek szájú, 50 méteres függőleges falakkal a mélybe vezető akna nyílik. Egy toronyház pont beleférne. Az alján fehérség de-reng. Eredendően Porcika-hóakna volt a becsületes neve, s van is benne valamennyi mindig az előző telek havából, de az alján valójában 10-15 m vastag vízjég ül.

A Bihar-hegység turisztikai csodáit Czárán Gyula vezetésével építették ki, tették helyell-közzel járhatóvá több mint egy évszázada. 1905 nyarán Ruzitska Béla kolozsvári vegyészprofesszor a Porcika-barlangot célozta meg kirándulótársaságával. Nem extrém küldetésre vállalkoztak, csak túrázni indultak. A hölgyek például divatos kalapban, sokrétű szoknyában ereszkedtek a mámorító mélységbe. Rejtély, hogy miként jutottak le a jégfelszínre. (És hogy jöttek onnan föl?) Czárán Gyula ugyan nagy létraépítető volt, de azért az itteni mélység és meredély alapján korántsem egyértelmű, hogy mi segítette (a gravitáción túl) jégközelbe a látogatókat. Ám nemcsak a jégfelszín érték el, hanem a barlangfal és a lenti jégkitöltés széle közötti résben még tovább ereszkedtek: egy keskeny jeges nyíláson át lementek a hatalmas jégtömb oldalán az üreg legaljára, a jégmentes aljzatú járatáráig. Egyesek nagy szoknyában, méretes kirándulóbottal. Ezt ma is megtehetjük, sőt a barlangfal mélyedéseivel alakzatai alapján a korabeli helyszínt is pontosan azonosíthatjuk, miközben rajtuk modern hágóvas van, beülőt hordunk, kötelet, ereszkedő- és mászógépeket használunk. Ezek nélkül esélytelen lenne mindez. És nem hagy nyugodni a kérdés: vajon hogyan jöttek le és mentek vissza – immár 70 méteres mélységből – a felszínre a függőleges, nagy akna fenekéről a századelő hétvégi kirándulói? Alighanem harc-edzettebbek és bevállalásabbak voltak napjaink átlagturistáinál, és valószínűleg létrarendszereket használhattak. De azzal sem lehetett gyerekjáték, főként, hogy néhány éve szembesülhettünk egy régi, néhány méteres, ám annál rozzantabb létramardvánnyal a jégtömb közelében.

Csak elismeréssel és az akkori turistikultúrára irigykedve gondolhatunk 20. század eleji, elszánt elődeinkre!

SZÖVEG ÉS KÉP: NAGY BALÁZS

Greenland No. 1 Special Edition

Méreték: xxs - xxl

Cikkszám: 08408

Ára: 94 990 Ft

Anyaga: G-1000 és G-1000 Eco

A *Greenland No. 1 Special Edition* kabát az örök klasszikus darabnak egy még különlegesebb változata G-1000 Eco anyagból! Tökéletes darab a tavaszi túrákhoz, nyári esti sétákhoz és az őszi barangolásokhoz. A *Fjällräven Greenland* kollekción egyedülálló kabátja, amely G-1000 Eco anyagból készül (újrahasznított poliészter és organikus pamut keveréke), mellkaszebbel, patentokkal, kapucniával és bőr megerősítésekkel a kabátujjvégén és a kapucni karimáján.

Agnes Választó Áruház, 4400 Nyíregyháza
Agrár Hálózat Zrt., 4400 Nyíregyháza
BEO-PA Kft., 1122 Budapest, Válfaló-Hegyet
Gábor, 5520 Senghát, Duna Választó,
1077 Budapest, Grán, 2030 Erd. Munkás
Választó, 9700 Szentbenedek, Hargita Jagi Választó,
0800 Hódmezővásárhely, Jagi Rajza Választó, 9200
Ménfőcsanak, Moson, 2040 Budaörs, 1134
Budapest, Memento Turisztika, 3530 Miskolc,
Nemzeti Turisztika, 3525 Miskolc, Overland
Busscamp, 1062 Budapest, Szivatalos Árt,
0900 Baja, Tringerson, 1072 Budapest,
Tiszpart Turisztika, 1114 Budapest

AZ IGAZI OUTDOOR ÉLET KEZDETE

Az 1960-as években az outdoor túraruházat közel sem volt annyit funkcionális, mint napjainkban. Az 1966-os *grönlandi expedíció* azonban fordulatot hozott! Az expedícióban részt vevő hegymászók mélyreható beszélgetéseket, elemzéseket folytattak a *Fjällräven* cég alapítójával, *Åke Nordinnal*, ő pedig az elképzeléseik alapján megvarrta azt a kabátot, amely fordulatot hozott a svéd outdoor ruházatban.

Az 1968-ban piacra kerülő *Greenland kabát* egyszerre volt kényelmes, strapabíró, szinte négy évszakra keresztül hordható, gyorsan száradó, igen praktikus felsőruházati termék – mindent tudott, amit a korábbi, pamutból készülő túraruházat addig nem. Azonnali siker lett, először a hegymászók, túrázók között, nem sokkal később aztán egyre szélesebb körben fedezték fel a kabát előnyeit. A *Greenland* kollekción több kabátot és nadrágot is magába foglal, ezek kivétel nélkül a hihetetlenül strapabíró,

szélálló, saját fejlesztésű G-1000 anyagból készülnek. Ez a sűrű szövésű pamut és poliészter keverékellenáll az időjárás viszontagságainak, mi több, *Greenland* viasszal szabályozható.

A *Greenland* kollekción darabjait a következő helyen nézheted meg:
www.fjallraven.hu